

вдавлення на поверхні ґрунту, поламані гілки дерев, залишені предмети людської діяльності та інші матеріальні зміни, які могла реально споглядати людина, та відомості про які, можна було узагальнювати використовуючи певні інтелектуальні методи. Безумовно, стало зрозуміло, що окремі відомості про минулу подію можна отримати шляхом здійснення розпитування очевидців події, або осіб які отримали відомості про подію від інших суб'єктів людської спільноти.

Звичайно, на той час, не всі учасники людської спільноти були суб'єктами розслідування порушення загальноприйнятих правил. Завдання перед такими суб'єктами ставилися спільнотою до якої вони належали, або це була їх власна ініціатива. Однак, кожного разу, у випадку порушення загальноприйнятих правил поведінки окремими суб'єктами, завдання поставало типове: «виявити наслідки певної людської діяльності», «пов'язати їх між собою», «зрозуміти обставини, тобто «картину» події, яка відбулася в минулому».

У первісному суспільстві, в доісторичний період, такі функції виконували старійшини родів (племен) або їх помічники, що вже мали певні навички виконувати схожі функції під час полювання на тварин. Згодом, у родах (племенах) почали виділятися члени цих спільнот, які досконаліше за інших володіли засобами (інтелектуальними прийомами) встановлення минулої події за наслідками (слідами) людської діяльності. Набуття окремими членами людських спільнот подальшого досвіду, сприяло накопиченню та узагальненню знань про процес відтворення минулої події за її наслідками (слідами) людської діяльності, про види таких наслідків (слідів), про засоби (прийоми інтелектуальної діяльності, а згодом і матеріальні знаряддя), що можуть використовуватися в процесі такого відтворення події минулого.

Список використаних джерел

1. Криміналістика: курс лекцій. / под ред. М. К. Каминського, А. М. Каминського. Іжевск : Jus est. 2012. 358 с.
2. Крылов И. Ф. Криміналістическое учение о следах: монографія. Ленинград: изд-во Ленинградского университета, 1976. 195 с.
3. Турчин Д. А. Теоретические основы учения о следах в криміналістике: монографія. Владивосток: изд-во Дальневосточного университета, 1983. 269 с.

Суржан Богдана Петрівна,
провідний юристконсульт групи
юридичного забезпечення
Луганського науково-дослідного
експертно-криміналістичного
центру МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

З набранням чинності 2 липня 2015 р. Закону України «Про Національну поліцію» на відповідні структурні підрозділи Національної поліції покладені обов'язки з профілактики та запобігання вчиненню правопорушень і адміністративних правопорушень [1]. Серед джерел доказів у справах про адміністративні правопорушення значне місце посідає висновок експерта. У разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення. Наприклад, при розгляді справи про адміністративне правопорушення у галузі охорони здоров'я населення за ч.1 ст.44 КУпАП уповноважена особа Національної поліції має право, визначене ст. 273 КУпАП, залучити експерта для надання висновку про визначення виду та обсягу вилученої речовини та її походження [2]. Нині приписи Кодексу України про адміністративні правопорушення в частині участі експертів в розгляді справ про адміністративні правопорушення, зокрема в галузі охорони здоров'я населення, недосконалі та потребують доопрацювання, що зумовлює **актуальність** цього дослідження.

Метою дослідження є визначення основних проблем у правовому регулюванні участі осіб, що мають спеціальні знання, а саме експерта спеціалізованої науково-дослідної установи МВС України, в процесі розгляду уповноваженою особою Національної поліції справ України про адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я населення та розроблення пропозиції щодо удосконалення відповідного законодавства.

Варто зазначити, що питання призначення експертизи в адміністративному провадженні були досліджені О. З. Гладун, А. В. Іванов, М. А. Самбор, Н. О. Смілик, Н. В. Шахман та ін. Але тривалі процеси реформування процесуального законодавства цієї галузі права потребують нових досліджень та удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 222 КУпАП органи Національної поліції України розглядають справи про такі адміністративні правопорушення, як правопорушення визначені ст. 44 КУпАП «Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах» [2].

При розгляді справи за вказаним правопорушенням, ми можемо визначити, що протиправні дії – незаконне зберігання без мети збуту наркотичних засобів або психотропних речовин в невеликих розмірах. Але визначення предмету протиправних дій, а також обсягу вказаного предмету, можливо встановити лише за наявності спеціальних знань. А саме, спеціальні знання потрібні для визначення, чи відноситься вказаний предмет протиправних дій до наркотичних речовин, або до психотропних речовин та

прекурсорів, що включені до переліку, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 06.05.2000 №770 [3]. Окрім того, спеціальних знань потребує встановлення факту, чи відповідає обсяг вилученого предмету протиправних дій саме категорії «невеликі розміри», враховуючи приписи Наказу МОЗ 01.08.2000 № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу» [4].

На нашу думку, уповноважена особа Національної поліції не має можливості органолептично дослідити вилучений об'єкт та відповісти на окреслені питання. Дослідити та дати обґрунтований висновок щодо належності вилученого предмету протиправних дій можливо лише за умови наявності спеціальних знань та відповідних спеціальних досліджень, а саме проведення експертизи.

Так, відповідно до ст. 273 КУпАП експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації. З метою визначення постаті ініціатора залучення експерта при розгляді справи про адміністративне правопорушення саме за ст. 44 КУпАП звернемося до ст. 213 КУпАП, яка встановлює, що до органів, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення відносяться органи Національної поліції.

Тобто, підсумовуючи, можемо зазначити, що при залученні експерта у справі про адміністративне правопорушення по ст. 44 КУпАП діє саме посадова особа органів Національної поліції в межах свої повноважень.

Визначення саме сутності постаті самого ініціатора призначення експертизи є важливим та дає нам можливість з'ясувати, на підставі саме якого процесуального документу в межах розгляду справи про адміністративне правопорушення по ст. 44 КУпАП уповноважена особа Національної поліції має право призначити експертизу (залучити експерта).

Для з'ясування цього питання звернемося до відомчих нормативно-правових актів, якими керуються спеціалізовані державні експертні установи МВС, а саме до наказу МВС від 17.07.2017 № 591, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 серпня 2017 р. за № 1024/30892 «Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України» (далі – Інструкція) [5].

Відповідно до абз. 2 пп.1 пункту 5 розділу I Інструкції підставою для проведення експертиз відповідно до чинного законодавства є процесуальний документ (постанова, ухвала) про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом) (далі - Ініціатор) [4].

Відповідно до ст. 284 КУпАП по справі про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить одну з таких постанов: про накладення адміністративного стягнення; про застосування заходів впливу, про закриття справи [2].

Окрім того посилення на процесуальні документи, які складаються в межах провадження у справі про адміністративні правопорушення ми можемо знайти в наказі МВС від 06.11.2015 №1376 «Про затвердження інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції», яким вказано вичерпний перелік процесуальних документів, які виносить уповноважена особа: про накладення адміністративного стягнення; про закриття справи [6].

Тому, опираючись на приписи ст. 284 КУпАП та п.11 розділу IV наказу МВС України від 06.11.2015 №1376, можемо зауважити, що законодавцем не було передбачено винесення постанови про призначення експертизи (залучення експерта), що є суттєвою прогалиною чинного законодавства України та унеможлиблює призначення експертизи в межах провадження справи про адміністративне правопорушення за ст. 44 КУпАП.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що роль осіб, які мають спеціальні знання, у процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення у зв'язку з незаконним виробництвом, придбанням, зберіганням, перевезенням, пересиланням наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах, є дуже важливою, зокрема для якісної оцінки доказів та дотримання вимог щодо з'ясування всіх обставин справи.

Але незважаючи, що серед джерел доказування у справах про адміністративні правопорушення висновок експерта має велике значення, питання призначення експертизи недостатньо врегульовані чинним законодавством.

З метою удосконалення чинного законодавства стосовно призначення судової експертизи при розглядах справ про адміністративні правопорушення по ст. 44 КУпАП, пропонуємо внести зміни до наказу МВС від 06.11.2015 №1376, та викласти в такій редакції п. 11:

« У справі про адміністративне правопорушення посадова особа органу поліції, яка її розглядає, відповідно до статті 284 КУпАП виносить одну з таких постанов: про накладення адміністративного стягнення; про призначення експертизи; про закриття справи».

Список використаних джерел

1. Про національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Закон України від 07.12.1984 № 8073-X URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

3. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Постанова Кабінету міністрів України від 06.05.2000 №770 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

4. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу. Наказ Міністерства охорони здоров'я від 01.08.2000 № 188. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

5. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України. Наказ МВС від 17.07.2017 № 591 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>

6. Про затвердження інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції. Наказ МВС від 06.11.2015 №1376. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

Суржик Вячеслав Геннадійович,
старший судовий експерт сектору економічних досліджень Чернігівського Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру, кандидат економічних наук, доцент

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ПРИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ

Верховна рада України з прийняттям Кодексу адміністративного судочинства відкрила шлях становленню нового процесуального судочинства у сфері судового контролю за публічним управлінням, втілюючи в життя пріоритет конституційних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина. Кодекс адміністративного судочинства України визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, встановлює порядок здійснення судочинства в адміністративних судах [1].

Судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [2].

Із становленням адміністративного судочинства в Україні виникла гостра необхідність в широкому використанні різноманітних засобів доказування, серед яких значну роль відіграє судова експертиза, що призначається у справах про адміністративні спори та адміністративні провадження, вирішення яких становить компетенцію адміністративних судів. Прийнятий і введений в дію Кодекс адміністративного судочинства